

відзначити, що в Україні немає такого різноманіття наукової періодики, присвяченій виключно проблемам етнонаціональної сфери відносин. Відстеження та аналіз публікацій у них суттєво збагачує монографію.

Таким чином, рецензована монографія є науково обґрунтованим комплексним дослідженням, яке містить низку інноваційних підходів до вивчення актуальних процесів сьогодення – етнополітичної інтеграції та дезінтеграції. Без їх ґрунтовного наукового аналізу неможливе вирішення нагальної практичної проблеми – відновлення територіальної цілісності України.

Smolianiuk V. F., Doctor of Political Sciences, Professor (Ukraine, Kyiv), svf-nb@ukr.net

The peculiarities of the study of ethno-political integration and disintegration

Review of the monograph: Yavir V. A. Ethno-political integration and disintegration in the modern world: political and legal concept. – Kyiv: Logos, 2018. – 468 p.

* * *

Радишевський Р.,
член-кореспондент НАН України
(Україна, Київ), kagam@i.ua

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ: СВІТЛАНА КАГАМЛИК
УКРАЇНЬКА ПРАВОСЛАВНА ІЄРАРХІЯ XVII – XVIII СТ.:
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ І ДУХОВНИЙ ВИМІРИ. – Київ:
Корвус-Прінт, 2018. – 728 с.**

Значимість української церковної ієрархії в духовному і суспільному житті завжди була високою. В ранньомодерну епоху історії України їй належала особлива роль не лише як релігійного проводу, а і як творця української освіти і культури. Достатньо згадати Мелетія Смотрицького, Петра Могилу, Стефана Яворського, Феофана Прокоповича, Іоанна Максимовича та багатьох інших барокових митців, життя і творчий доробок яких стали проблемою міжнародного рівня. Тим вагомніше звернення до цієї тематики в умовах сьогодення, коли необхідність комплексної праці, яка б особливим способом підкреслила інтелектуальний і духовний рівень ієрархів – вихованців Києво-Могилянської академії – давно назріла.

Не дивно, що реалізацію цього нелегкого завдання взяла на себе Світлана Кагамлик – відома дослідниця у сфері історії Церкви, освіти і культури XVII – XVIII ст., одна з небагатьох медієвістів, які ґрунтують свої дослідження на широкій джерельній базі. Розкрити предмет своїх зацікавлень через «архівних свідків» історичних подій і вийти крізь призму їхніх біограм на рівень нових узагальнень С. Кагамлик вдалося вже у попередній монографії «Києво-Печерська лавра: світ православної духовності і культури» (К., 2005), яка мала неабиякий резонанс.

Підкреслюючи актуальність своєї роботи, дослідниця у вступі справедливо наголошує, що заявлена тематика набирає особливої гостроти в умовах роз'єднання українського православ'я та необхідністю творення єдиної Помісної Української Православної

Церкви. З іншого боку, практична значимість дослідження обумовлена тим, що донині замовчується або применшується факт існування потужної української православної ієрархії, діяльність якої мала міжнародне значення. Адже, з легкої руки сучасних російських ідеологів, всю «руську ієрархію» часто ототожнюють з ієрархією Російської Православної Церкви. Тому існує настійна необхідність виокремлення ієрархів українського походження, які у XVIII ст. склали її переважну частину і головний освітньо-науковий потенціал, із суто загальноросійського контексту. Ймовірно, цим повертається українській ієрархії її історична роль для сучасної України.

Монографія С. Кагамлик має чітку і продуману структуру із 5 розділів, які розкривають всі грані духовно-інтелектуального зростання і діяльності українських архієреїв в релігійній і культурно-просвітницькій сферах. Зокрема, перший розділ під назвою «Освітній та інтелектуальний рівень українських православних ієрархів» авторка логічно розпочинає із з'ясування рівня їх освіти, враховуючи особливості навчання в Києво-Могилянській академії й інтелектуальне вдосконалення майбутніх ієрархів у тогочасних європейських навчальних закладах, а далі на прикладах конкретних осіб розкриває сфери реалізації їх інтелектуального сходження до архієрейської хіротонії. Додатково потенціал українських ієрархів авторка характеризує за допомогою аналізу їх читацьких інтересів (за фондами приватних архієрейських книгозбірень) та оцінки його сучасниками. Суттєво доповнює розділ додаток у вигляді таблиці, який узагальнює освітній та інтелектуальний рівень 100 осіб архієрейського сану.

Умотивовано розлогим є останній розділ монографії, в якому авторка, історик за фахом, намагається охарактеризувати все жанрове розмаїття творчої спадщини церковних письменників архієрейського рівня в літературознавчому контексті.

Безумовно, не всі питання, заявлені у такому багатогранному дослідженні, С. Кагамлик змогла опрацювати на достатньо глибокому рівні, але їй вдалося змалювати цілісну картину потужної духовно-релігійної та культурно-просвітницької діяльності архієреїв ранньомодерного часу, яка склала яскравий феномен в українській історії й культурі зазначеної доби.

Заповнюючи певну лакуну в історії Православної Церкви зазначеної доби, робота С. Р. Кагамлик водночас ще більше підсилює культурно-духовну спадщину 400-літньої Києво-Могилянської академії, яка в особі українських ієрархів ширила просвітництво на всі народи слов'янського світу і служила цивілізаційним мостом трансляції на їх терени європейських здобутків.

Radyshewsky R., Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), kagam@i.ua

Review of the monograph: Svetlana Kagamlyk Ukrainian Orthodox Hierarchy of the XVII – XVIII Centuries: Intellectual and Spiritual Dimensions. – Kyiv: Korvus Print, 2018. – 728 p.

* * *